VÕRU VALLA Teataja

Nr 10 (194) November 2023

facebook.com/voruvald
instagram.com/voruvald

Lindora laat oli üle mitme aasta taas nädalavahetusel

Lindora laat on pikima ajalooga igal aastal simunapäeval, 28. oktoobril peetav laat. Laadaplats asub Võrumaa ja Setomaa piiril, kohalike tähtsamate teede ristil. Kui varasemal ajal sai Lindoral kokku peamiselt lähiümbruse rahvas, siis praegusel ajal tullakse sinna ka mujalt Eestist ning uudistajaid on välismaaltki - nii said laadalised kuulda läti, soome, gruusia ja isegi prantsuse keelt.

Lindora laat on tõeline traditsioon ja seda sõna kõige otsemas tähenduses - on omajagu neid, kes on igal aastal kohal, olenemata laada toimumise päevast. Sel aastal sattus simunapäev aga laupäevale ning tõenäoliselt sellest tulenevalt olid Lindoral mitmekilomeetrised autojärjekorrad, tuhanded inimesed ja müüjatel loodetavasti suurepärased müüginumbrid. Müüjaid oli laadal lausa üle 400.

Lindora laat toob kokku lisaks tavalisele laadakaubale laia valiku käsitööd, kohaliku toidukultuuri ja meelelahutuse. Meie perest käis sel korral laadal viis põlist võrukat ning nii uskumatu, kui see ka ei tundu, oli varem Lindora laadal neist käinud ainult kaks. Ise esmakordse külastajana võin öelda, et selle sündmuse atmosfäär oli tõesti eriline.

Hommikuks oli õrn lumekiht katnud maa ning metsa all toimunud laat sai mõnusa jõuluootuse ilme. Otsest ostuplaani meil polnud, aga justkui muuseas sai laadalt soetatud meriinovillased mütsid ja sallid, nohupulk ja soojad sokid, erilised küünlad ja astelpaju-taruvaigumesi. Laadal pakuti mitmes kohas suppi ja sooja jooki, ära öelda ei saanud ka pirukatest ja maiustustest.

Lindora laadale olid kauplejad kohale tulnud Lätist Tallinnani. Kõik traditsioonilised laadakaubad olid esindatud: lambalihast ja kukekommidest laastukorvide ja sepisteni. Laadal köitis külastajate tähelepanu ka Kultuur ratastel buss, mis tõi kohale tantsijad Vastseliina rahvamajast. Bussi eesmärk on reklaamida ja tuua kultuurisündmustele kohale valla erinevate kultuuriasutuste kollektiive. Samas on 2024. aastal võimalus tellida kultuuribuss ka enda üritustele, et aidata hoida meie pärandkultuuri. **Kultuur ratastel bussi märkas ka Rain Traagel drooniga.**

Laat kujunes kauba uudistamise ja ostlemise kõrval ka mõnusaks suhtlemispaigaks. Laadalised olid külmale vaatamata soojad suhtlejad, trehvati vanu sõpru, visati nalja ja sõlmiti uusi tutvusi.

Laada peakorraldaja Ivar Traagel rääkis, et kuigi kõigi kauplejate mahutamine laada-alale oli pigem väljakutse, siis üldine kauplejate tagasiside oli positiivne. Oli neidki, kelle käive ületas eelmise aasta oma. "Minu tänu läheb neile kaheksale mehele, kellega põhiline suur töö ära tehti ning kes olid reede hommikust laupäeva õhtuni alal erinevaid ülesandeid täitmas. Muidugi olen tänulik ka teistele abilistele ja liikluse reguleerijatele," sõnas Traagel. Rahvahulk saavutati Traageli sõnul nullise reklaami eelarvega - inimesed lihtsalt teavad, et Lindora laat toimub.

Katariina Musto
avalike suhete spetsialist

Hetki ja tooteid jõuluootusega täidetud metsa alt. Fotod: Katariina Musto

Mida erateede ja kinnistuomanikena talvise lumelükkamise teemal meeles pidada

Talv on ukse ees ja oleme kõikidesse Võru valla piirkondadesse selleks talveks lumelükkajad leidnud – parima koostöö nimel kohtuti esimesel novembril vallamajas. Nimekirja lumelükkajate kohta leiate Võru valla kodulehelt voruvald.ee/lumelukkamine

Selleks, et lumelükkajad saaksid efektiivselt oma tööd teha, palume erateede omanikel meeles pidada, et:

- **eratee servad peavad olema takistustest puhastatud**. Kui see ei ole võimalik või otstarbekas, siis tee servades olevad takistused (ilupõõsad, puuistikud, truubiotsad, kivid) peavad olema märgistatud viisil, mis tagab nende nähtavuse pimedal ajal ja lumekihi paksusest hoolimata. Tähistuseks on soovituslik kasutada puidust või plastmassist, vähemalt 1,5 meetri kõrguseid, otsast helkurribadega poste;
- **eratee kohalt peavad olema eemaldatud puude oksad** minimaalselt nelja meetri kõrguselt ja tee laiuselt vähemalt ühe meetri ulatuses mõlemal pool teed. Lume raskuse mõjul ei tohi antud perimeetrisse vajuda peenemad puud ega nende oksad;
- **tee kõrval peab olema koht, kuhu lund lükata,** lume äraveo ega ladustamise teenust valla poolt ei teostata;
- **tee laius ja katend peab võimaldama teostada lumetõrjet kuni 3,5 meetri laiuse sahaga**. Kui katendi keskelt või äärtest lükatakse lumetõrje teostamise käigus teelt ära pinnast, eriti mättaid, mis jäävad tee äärtesse, siis nende likvideerimine on eratee omaniku kohustus;
- **eratee osalise mittevastavuse korral** sätestatud nõuetele, **teostatakse lumetõrjet vaid nõuetele vastava eratee lõigu osas**, kus see on tehniliselt võimalik;
- **eratee vastavuse eest nõuetele vastutab eratee omanik**. Kui eratee omanik soovib nõuetele mittevastava tee osas lumetõrje teostamist, siis temale tekitatavad kahjud hüvitamisele ei kuulu. Nõuete eiramise tõttu vallale tekitatud kahju võib vald nõude eirajalt välja nõuda;
- **kui kinnistu omanik ei soovi mingil põhjusel igakordset või üldse talvist lumelükkamise teenust**, siis anda kindlasti sellest teada valla teedespetsialistile Peep Kimmelile.

Eratee tasuta lumetõrje teostamise võimalikkuse üle otsustab vajadusel vallavalitsus. Eratee vastavuse eest eelpool nimetatud nõuetele vastutab tee omanik. Nõuetele mittevastavusest tulenevad kahjud hüvitamisele ei kuulu.

Kel on tarvis abi okste eemaldamisel, siis palume oma murega pöörduda valla teedespetsialisti poole.

Lund hakatakse lükkama, kui lumekihi paksus on vähemalt kümme sentimeetrit. Lumelükkamist teostatakse võimalikult kiiresti, kuni 12 tunni jooksul. Paksema lume ja tiheda lumesaju korral peaks teed lumest puhtad olema 24 tunni jooksul. Sõltuvalt olukorrast võib see aeg pikeneda. Arvestama peab ka sellega, et ühe traktori lumelükkamise piirkond on keskmiselt 30 kilomeetri ringis ja kõigi majapidamiseteni traktor korraga ei jõua. Keegi on ikka esimene ja keegi jääb viimaseks. Esmajärjekorras on koolid ja lasteaiad, bussiringid, seejärel suurema liiklusega teed.

Majapidamiste juures, kus talviti üldiselt ei käida, lumelükkamist igapäevaselt ei teostata. Neil puhkudel tuleks sellest teavitada valla teedespetsialisti, et lumelükkamine kokku leppida.

Lumelükkamise kontaktisikuteks on Peep Kimmel telefonil 529 0640 ning endise Lasva, Vastseliina ja Orava valla piirkonnas Jaan Rüüberg telefonil 529 9561.

Soovime kõigile ohutut liiklemist ja jääme lootma meeldivale koostööle.

Peep Kimmel
teedespetsialist

Võru vallavolikogu oktoobrikuu istungilt

Võru Vallavolikogu istung toimus kolmapäeval, 18. oktoobril Osula põhikoolis.

Volikogu otsustas:

- võtta vastu muudetud Võru valla arengukava aastateks 2020-2030 ja muuta Võru Vallavolikogu 12.09.2018 määrust nr 48;
- jagada Võru vallas Orava külas Võru valla omandis olev Vallanurme katastriüksus ja võõrandada jagamise tulemusel moodustatavad katastriüksused enampakkumise korras;
- soetada projekti „Võru valla Kirumpää küla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamine" elluviimise eeltööde tegemiseks 37 700 euro ulatuses AS Võru Vesi aktsiaid;
- soetada projekti „Võru valla Võlsi küla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamine" omafinantseeringu raames 408 081,85 euro ulatuses AS Võru Vesi aktsiaid;
- anda vallavalitsusele volitused riigilt Vastseliina tööstusala arendamiseks vajalike kinnisasjade ostmiseks;
- tunnistada kehtetuks endiste valdade määrused, mida ei ole võimalik enam rakendada või mis on kaasajastatud.

Volikogu istungil:

- anti ülevaade 2023. aasta hajaasustuse programmist;
- anti ülevaade erateede avalikuks kasutamiseks määramisest.

Lisainfo:
Kaja Kiilo
vallasekretär
5787 5848

Võru vallal oli 21. oktoobril sünnipäev. Meie vald sai 6-aastaseks!

Võru vallavalitsuse oktoobrikuu istungitelt

Võru vallavalitsusel toimus oktoobrikuus kaks istungit.

3. oktoobril toimunud Võru vallavalitsuse istungil:

- otsustati vastu võtta Väimela alevikus Staadioni tn 3 katastriüksuse ja selle lähiala detailplaneering ning suunata see avalikule väljapanekule;
- otsustati anda projekteerimistingimused Umbsaare külas Uudismaa maaüksusel elamu laiendamise ja Järvere külas Saekaadri maaüksusel büroohoone ehitusprojektide koostamiseks;
- otsustati anda ehitusload Palometsa külas Laugi, Juba külas Mäe ja Sõmerpalu alevikus Pargi tn 2 maaüksustele üksikelamute püstitamiseks, Sõmerpalu alevikus Pargi tn 8 lasteaia abihoone ja Võrumõisa külas Võrumõisa tee 39 kõrvalhoone püstitamiseks, Meegomäe külas Võrumaa haigla maaüksusel asuva haigla peakorpuse hoone erakorralise meditsiiniosakonna laiendamiseks, Võlsi külas Kubja tee 36 vedelgaasimahuti ja Korgõmõisa külas Kalda maaüksusele 15 kW päikeseelektrijaama rajamiseks;
- otsustati anda kasutusload Husaari külas Savisaarõ ja Lepassaare külas Saviloo maaüksustele püstitatud üksikelamute, Meegomäe külas Andsujärve tee 11 asuva laiendatud kõrtsihoone ja saun-puhkemaja, Osula külas Haabmetsa, Kanariku külas Luige ning Verijärve külas Ampri ja Kilovati maaüksustele rajatud päikeseelektrijaamade kasutusele võtmiseks;
- nõustuti Väimela alevikus Lapi tee 18, Parksepa alevikus Kesk tn 8 ja Arumaa, Ortuma külas Tahma-Jaani katastriüksuste jagamisega ning määrati uutele moodustatud katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- nõustuti Pääväkese külas Patsi ja Kopra katastriüksuse piiride muutmisega ja määrati moodustatavatele katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- muudeti Võru Vallavalitsuse 27.12.2022 korraldusega 756 Enefit Connect OÜ kasuks Navi külas Loodi teele seatud kasutusõiguse ala suurust;
- otsustati seada Puusepa külas Jaani katastriüksusele rajatava sideehitise talumiseks sundvaldus Enefit Connect OÜ kasuks;
- otsustati seada Võlsi külas Järve, Juba külas Ala-Vagula, Jubasa, Lompka külas Tammi, Kaseõue, Kase, Roosisaare külas Roosi, Käätso külas Peetri katastriüksustel asuvate erateede avalikuks kasutamiseks tähtajatu sundvaldus Võru valla kasuks;
- otsustati korraldada enampakkumine, et võõrandada järgmised kinnistud: Kärgula külas asuv Karjassaare kinnistu alghinnaga 5000 eurot, Kanariku külas asuv Rammuli kinnistu alghinnaga 117 320 eurot ja Puiga külas asuv Järve tn 1 korteriomandi M100 alghinnaga 900 eurot. Enampakkumine korraldatakse osta.ee portaalis;
- otsustati muuta Võru valla tänavavalgustuse töörežiime, arvestades elektrihinna normaliseerumisega. Tiheda asustusega aladel, kortermajade piirkondades, asulaid läbivatel suurema liiklusega teedel ja tänavatel põleb tänavavalgustus pimedal ajal üldiselt päikeseloojangust kuni päikesetõusuni;
- kiideti heaks hajaasutsuse programmi 2023 ja Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeetme 2022 toetuste kasutamise aruanded;
- kooskõlastati hallatavate asutuste töötajate koosseisud;
- algatati Võru valla haridusvõrgu ümberkorraldamine vastavalt Võru valla haridusvaldkonna arengukavale 2023-2030 ning moodustati töörühmad ümberkorralduste ettevalmistamiseks;
- määrati Sihtasutus Võrumaa Arenduskeskus nõukogu liikmeks Kalmer Puusepp;
- muudeti Vastseliina muusikakooli eelarvet seoses kandlete soetamisega;
- eraldati reservfondist raha Puiga põhikooli sõiduki ja IT tehnika remondiks.;
- arutati isikliku sõiduauto kulude hüvitamist õpilastranspordi korraldamisel, raamatukogude lahtiolekuaegasid, toetuste eraldamist ja volikogu 18.10.2023 istungi päevakorra teemasid.

17. oktoobril toimunud Võru vallavalitsuse istungil:

- tunnistati riigihanke „Sõmerpalu noortekeskuse ruumide ümberehitamine" pakkumused vastavaks ning kvalifitseeriti eduka pakkujana Amark Ehitus OÜ, kellega sõlmitakse hankeleping maksumusega 67 532,27 eurot (koos käibemaksuga);
- algatati riigihange perioodiks jaanuar 2024 - detsember 2026 küttepelleti ostmiseks;
- otsustati anda projekteerimistingimused Kusma külas Võsu maaüksusel elamu ehitusprojektide koostamiseks;
- otsustati anda ehitusload Võlsi külas Tamulakalda tn 13 üksikelamu püstitamiseks, Lehemetsa külas Kure, Mäesaare külas Järvesoo, Vaarkali külas Alakantso maaüksustele puurkaevude ning Väimela alevikus Pargi ja Lapi tänavatele vee- ja reoveekanalisatsioonitorustiku rajamiseks;
- otsustati anda kasutusload Orava külas Solda tee 7 rekonstrueeritud pritsikuuri hoonele, Lompka külas Valukoja maaüksusel laiendatud tootmishoonele, Verijärve külas Veskisalu maaüksusele püstitatud kuivatihoonele ja Sõmerpalu alevikus Kooli tn 1 osaliselt ümberehitatud/lammutatud kultuuri- ja spordikeskuse hoonele;
- anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks Osula külas asuva viljaküüni juurde;
- nõustuti Linnamäe külas Ristemäe katastriüksuse riigi omandisse jätmisega ja hoonestusõiguse seadmisega;
- seati Mustassaare külas Söödi maaüksusele korteriomandid;
- nõustuti Sõmerpalu alevikus Puulao katastriüksuse munitsipaalomandisse andmisega ning määrati maale lähiaadress ja maa sihtotstarve;
- nõustuti Mõisamäe külas Kollu katastriüksuse jagamisega ning määrati uutele moodustatud katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- nõustuti Võlsi külas Panoraami vkt 8 ja Panoraami vkt 9 ning Hannuste külas Petersoni ja Teelahkme katastriüksuste piiride muutmisega ja määrati moodustatavatele katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- otsustati seada Saaremaa külas Kütioru katastriüksusele tähtajatu isiklik kasutusõigus Võru valla kasuks teelõigu korrastamiseks ja avalikuks kasutamiseks;
- otsustati seada Võrumõisa külas Nöörimaa teele rajatava maakaabelliini talumiskohustuse kehtestamiseks tähtajatu isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks;
- otsustati seada Heinasoo külas Kase ja Kuuse, Juba külas Ojaperve, Jubana ja Soosaare, Nooska külas Ojaääre, Hakmetsa, Koloreino külas Aina, Linnaste ja Urgeniidu, Käätso külas Oru, Võlsi külas Võlsi, Lompka külas Vana-Nursi mõis, Meeliku külas Jaanamäe, Verijärve külas Tiigiäärse katastriüksustel asuvate erateede avalikuks kasutamiseks tähtajatu sundvaldus Võru valla kasuks;
- määrati avalikuks kasutamiseks erateed, millele on seatud omanike nõusolekul sundvaldus Võru valla kasuks. Avalikuks kasutamiseks määratud teed kantakse teeregistrisse;
- muudeti Võru valla omandis olevatele eluruumidele üürihindasid;
- kinnitati Võru vallale kuuluva kaubiku Volkswagen Caddy Kombi enampakkumise parimaks pakkumiseks 995 eurot ja otsustati sõiduk võõrandada;
- otsustati korraldada enampakkumine Võru vallale kuuluva maasturi Kia Sportage võõrandamiseks osta.ee portaalis alghinnaga 7000 eurot;
- otsustati paigaldada bussiootepaviljonid Raiste tee peatusesse, Väimela alevikus Aia peatusesse ja Navi külas Navi kaupluse peatusesse;
- kiideti heaks hajaasutsuse programmi 2023 toetuse kasutamise aruanded;
- otsustati maksta MTÜ-le Vastseliina hokiklubi toetust Vastseliina spordiväljaku arendusprojekti teavitusürituse korraldamiseks;
- kinnitati Puiga lasteaia Siilike, Parksepa lasteaia, Sõmerpalu lasteaia Lepatriinu, Lasva lasteaia Pargihaldjas ja Väimela lasteaia Rukkilill hoolekogu koosseisud;
- kinnitati Puiga põhikooli ja Osula põhikooli hoolekogude koosseisud;
- otsustati hüvitada isikliku sõiduauto kulusid õpilastranspordi korraldamisel;
- muudeti valla 2023. aasta eelarvet ja arvati eelarvesse sihtotstarbelise finantseerimisena laekunud tulud ja kulud;
- eraldati reservfondist raha EELK Pindi kogudusele Pindi kalmistul ohtlike puude raieks;
- arutati toetuste eraldamist, Kose noortetoa rendilepingu pikendamist, hallatavate asutuste töötajate koosseisude kooskõlastamist ja eelarvestrateegia muutmist.

Koostas:
Helle Kauts
kantseleispetsialist

Lisainfo:
Kaja Kiilo
vallasekretär
5787 584

VÕRU VALD

Võru vallas on tänavad taas pikemalt valgustatud

Võru valla kergliiklusteedel, eramajade piirkondades, tupiktänavatel, väiksema liiklusega teedel ning tänavatel ja teistel aladel põleb tänavavalgustus üldiselt kella 7st kuni päikesetõusuni ja päikeseloojangust kuni 22ni.

Tiheda asustusega aladel, kortermajade piirkondades, asulaid läbivatel suurema liiklusega teedel ning tänavatel põleb tänavavalgustus üldiselt päikeseloojangust kuni päikesetõusuni.

Eelmisel aastal lühendati tänavavalgustuse tööaega seoses elektrienergia hinna kallinemisega, kuid kolmanda oktoobri vallavalitsuse istungil võeti vastu otsus põlemisaegu pikendada.

"Kui aasta tagasi olime kimbatuses elektrienergia kallinemisega, siis kulude kokkuhoiu jaoks otsustas vallavalitsus tänavavalgustuse põlemisaega öisel ajal piirata. Nüüd, kui elektrihind on stabiliseerunud või pigem vähenenud, siis peame õigeks, et suuremates asulates tuleb tänavavalgustuse põlemise aeg taastada. Lisaks korrigeeriti tänavavalgustuse põlemisaegasid vastavalt vallaelanike soovidele ja vajadustele," selgitas vallavanem Kalmer Puusepp.

Enim arvesse võetud ettepanekud olid seoses elanike sooviga kasutada piirkonna mänguväljakut hilisemal kellaajal ning ka vajadus liikuda varem tööle. Oluline oli ka see, et lasteaialapsed ja koolide õpilased saaksid liikuda valgustatud teedel.

Katariina Musto
avalike suhete spetsialist

Pilt on illustreeriv.

Võru Vallavalitsus võttis vastu Väimela alevikus Staadioni tn 3 katastriüksuse ja selle lähiala detailplaneeringu

Võru Vallavalitsus võttis 03.10.2023 korraldusega nr 646 vastu ning suunas avalikule väljapanekule Väimela alevikus Staadioni tn 3 katastriüksuse ja selle lähiala detailplaneeringu.

Planeeringuala hõlmab Väimela alevikus katastriüksuseid Staadioni tn 3, Kivipõllu, Kivi-Nurme ja Staadioni tänav, osaliselt katastriüksust Staadioni, 64 Võru-Põlva tee L1 ja 64 Võru-Põlva tee. Planeeringuala pindala on kokku ligikaudu 3,3 ha. Planeeringuala jääb osaliselt Mäejärve ehituskeelu- ja piiranguvööndisse. Detailplaneeringuga ei kavandata Mäejärve ehituskeeluvööndi vähendamist ega suurendamist. Detailplaneering on koostatud kooskõlas kehtiva Võru valla üldplaneeringuga.

Planeeringualale jäävad katastriüksused Staadioni tn 3, Kivipõllu ja Kivi-Nurme on hoonestamata põllumaad. Planeeringu elluviimisel moodustub planeeringuala katastriüksustest 16 üksikelamu maa krunti ning kolm tee ja tänava maa krunti. Planeeritud üksikelamu maa kruntidele on määratud ehitusõigus ühe üksikelamu ja kuni ühe abihoone ehitamiseks. Tee ja tänava maa krunte ei hoonestata. Ehitusõigusega hoonestus on lubatud püstitada hoonestusala piirides, mille täpsem asukoht tuleb leida eraldi projektiga. Lisaks ehitusõiguses toodud hoonestusele on elamukruntidel lubatud hoonestusala piires täiendavalt kasvuhoonete, varjualuste, lehtlate, väliköökide jmt rajatiste ning kuni 5 m kõrguste ja kuni 20 m² suuruste hoonete püstitamine. Selliseid n-ö väikeehitisi on lubatud püstitada kuni neli.

Olemasoleva info põhjal ei esine detailplaneeringu ellu viimisega olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid. Kaudne majanduslik mõju avaldub valda sisse kirjutatud elanike arvus ja nende poolt laekuvas tulumaksus elukohajärgsele omavalitsusele. Planeeringu elluviimisega muutuvad vaated planeeringualale – senine põllumaa muutub üksikelamutega hoonestatud elamupiirkonnaks. Vähesel määral suureneb olemasolevate teede ja tänavate liiklussagedus, kuid see on marginaalne ning ei ole olemasolevas liiklusvoos tajutav. Planeeringu elluviimisel ei ole ette näha olulise negatiivse mõju avaldumist looduskeskkonnale, kuna ala asub maantee ääres kasutuses oleval põllumaal, mille elurikkuse tase on pigem madal ja ühekülgne. Alal ei asu kõrge loodusväärtusega alasid või objekte. Seega on planeeringulahenduse elluviimise mõjud pigem positiivsed.

Detailplaneeringu eelnõu avalik väljapanek toimub 1. novembrist 14. novembrini 2023. Avaliku väljapaneku ajal saab paberkandjal detailplaneeringuga tutvuda Võru vallavalitsuses ruumis 209. Kirjalikud arvamused tuleb edastada hiljemalt 15. novembriks 2023 vald@voruvald.ee või Võrumõisa tee 4a, Võru linn.

Detailplaneeringu materjalid on kättesaadavad Võru valla veebilehel: voruvald.ee/menetluses-detailplaneeringud

Triinu Jürisaar
planeeringuspetsialist
5696 5750

Planeeringulahenduse ruumiline illustratsioon. Koostaja: Hendrikson & KO

Valda külastas India suursaadik

Oktoobrikuu keskel külastas Võru valda India suursaadik Ajaneesh Kumar. Kuna suursaadik oli eelneval päeval tutvunud Setomaaga, siis alustas Võru vallavanem Kalmer Puusepp tutvustust just Piusa koobastest, seejärel külastati Vastseliina Piiskopilinnust. Linnuses kohtus Ajaneesh Kumar ka Võru vallavolikogu esimehe Georg Ruudaga ning Võru linnapea Kalvi Kõva ja abilinnapea Sixten Sillaga.

India suursaadik tundis huvi vallas asuvate ettevõtete vastu ning kuulas põnevusega meie vaatamisväärsuste tutvustust.

India saatkond avati Eestis 2022. aastal ning suursaadikuks määratigi Ajaneesh Kumar.

Katariina Musto
avalike suhete spetsialist

Vasakult: Sixten Sild, Piiskopilinnuse esindaja Rauno Traagel, Ajaneesh Kumar, Kalvi Kõva, Kalmer Puusepp ja Georg Ruuda. Foto: Erakogu

Enampakkumise korras võõrandatakse Järve tn 1 asuv korteriomand

Võru Vallavolikogu 20.09.2023 otsusega nr 114 otsustati võõrandada enampakkumise korras Võru maakonnas Võru vallas Puiga külas Järve tn 1 asuv korteriomand, mille koosseisu kuulub 1489/9425 mõttelist osa kinnisasjast ja eriomandi ese mitteeluruum nr M100 (registriosa number 1946241) üldpindalaga 180,1 ruutmeetrit. Korteriomandi alghinnaks on 900 eurot.

Enampakkumine viiakse läbi osta.ee portaalis, kuulutus on leitav ka kinnisvaraportaalis KV.ee. Pakkumiste esitamise tähtaeg on 26. november 2023.

Aivi Jääger
majandusspetsialist
5745 0366

Sügistoimetused Osula koolis

Uus kooliaasta on juba paar kuud kestnud ning meie koolis on toimunud mitmeid põnevaid sündmusi. Septembris tähistasime vanavanemate päeva toreda ja ülevaatliku näitusega, kus tutvustati meie vanavanemate käsitööd ja hobisid. Sellele järgnes sügise sünnipäeva tähistav "Nunnunäitus", kus sai imetleda imelisi aia- ja metsasaadusi. Kohale oli toodud tõelisi hiiglasi seenemaailmast, kapsamaalt, kõrvitsapõllult, sibula- ja kartulipeenralt. Näituse õnnestumiseks nägid vaeva nii õpilased kui ka kooli personal. Suur tänu kõigile osalejatele, kes näitasid, kui imeline ja mitmekesine on meid ümbritsev loodus.

Kuna meid ümbritsev keskkond on äärmiselt oluline ja puudutab meid kõiki, otsustasime osaleda ka sel aastal rahvusvahelisel maailmakoristuspäeval. Eestist alguse saanud Maailmakoristuspäev on ajaloo suurim üleilmne kodanikualgatus, kus osalevad miljonid inimesed enam kui 180st riigist. Septembris võtsime kogu kooliga osa ümbruskonna koristamisest. Tänu usinatele korjajatele said puhtamaks nii lähemad kui kaugemad nurgad. Suur aitäh algatajatele ja kõigile toredatele koristajatele!

Lisaks mahtus septembris-oktoobrisse ka osalemine Mesikäpa heategevusjooksul Võru Spordikeskuse staadionil, internetikäitumise ja digiturvalisuse loengud ning mängud nii lastele kui täiskasvanutele. Osula rühma vanemad kodutütred ja noorkotkad kogusid teadmisi ajaloost ning osalesid põnevates töötubades Paides, Wittensteini Tegevusmuuseumis ja Ajakeskuses.

Neljandal ja viiendal oktoobril tähistasime õpetajate päeva, mis algas meie kaheksandike külaskäiguga Sõmerpalu lasteaeda Lepatriinu. Koos mudilastega mängiti ja lustiti ning nii mõnigi kaheksandik leidis end taas lapsepõlves näiteks legodega mängimas.

Õpetajate asemel olid õpetajate päeval klassi ees sõbralikud tulnukad. Foto: Erakogu

Seejärel toimus õpetajate päev koolimajas, kus õpetajate asemel olid kohal sõbralikud tulnukad. Klassiruumides said tublid üheksandikud nooremaid koolikaaslasi õpetada. Kuna päris lilled närtsivad kiiresti, said õpetajad sel aastal kingiks poiste tehnoloogiatunnis valmistatud igavesti püsivad lilled.

Need sündmused on rikastanud meie koolipäevi ning loonud toredaid mälestusi, muutes sügise eriti meeldejäävaks ja õpetlikuks ajaks meie koolis.

Tiina Männe
Osula kooli huvijuht

Osula põhikooli õppurid osalesid "Prügiretseptide võistlusel"

Juba teist aastat järjest leidis Tallinna Tehnikaülikoolis 17. oktoobril aset põnev loovtööde võistlus „Prügiretseptid 2023", mille käigus valmistati üle poolesaja Eesti koolide 5. – 9. klasside õpilaste vanadest tootmis- ja olmejäätmetest uusi tooteid. Pärast võistlust koostatakse valminud töödest omapärane retseptiraamat.

Võistluse eesmärk on kasvatada noorte teadlikkust materjalijäätmete kahjulikust keskkonnamõjust. Materjalidena on fookuses puit, tekstiil, paber, nahk ning plast. Õpilaste ülesandeks oli otsida uusi viise ja lahendusi materjalide taaskasutuseks. Jäätmed, millest noored oma loovtöid valmistama hakkasid, olid eelnevalt valmis kogutud. Näiteks oli õpilaste käsutuses hunnik naharibasid, jogurtitopse, šampoonipudeleid, vineerplaate, vanu teksapükse, vilti, vaibajääke ja palju muud põnevat.

Meie koolist osales lausa kaks tubli võistkonda. Päev algas seminariga, kus tehnikaülikooli lektorid rääkisid ülikoolis toimuvatest materjalide ümbertöötlemise projektidest ning räägiti ka pealinnas toimivast ringmajandusest ja jäätmekäitlusest.

Edasise mõttetöö tulemusena valmisid lauasops, sorteerimiskausikesed, emotsionaalse toe kuusjalg ja tegevussein väikelastele. Võistkonnad pidid peale tööde valmimist tegema ka kiire kolmeminutilise esitluse žürii ja publiku ees. Päev andis kindlasti palju inspiratsiooni ja võimaluse pisut teistmoodi mõelda jäätmetest ja nende taaskasutamisest. Noored ise leidsid, et suhtuvad osasse prügisse nüüd hoopis teistmoodi.

Tiina Männe
Osula kooli huvijuht

Kääpa koolis õpitakse ka Erasmus+ raames rännates

Suurim väljakutse tänapäeva koolis on motiveeriva õpi- ja töökeskkonna loomine. Õigem on öelda, et keskkond peab toetama koolipere sisemise motivatsiooni tekkimist ja säilimist. Ideaalis püüame pakkuda kõigile soodsaid tingimusi, et oma võimeid ja huvisid arendada ning rõõmuga kooli tulla.

Alates 1999. aastast on Kääpa koolis olnud võimalik osaleda mitmesugustes rahvusvahelistes projektides. Alates 2022. aastast oleme akrediteeritud Erasmuse kool ja saame Euroopa Liidu kaasrahastusel jätkata rahvusvahelist koostööd vähemalt 2027. aastani. Tahame olla õppija- ja töötajasõbralik kool, kus hinnatakse mitmekesiseid arenguvõimalusi.

Kevadel lõppes meil järjekordne Erasmus+ õpirändeprojekt, mille jooksul said 19 õpilast nelja õpirände käigus tegutseda koos partnerkoolide õpilastega Saksamaalt, Hispaaniast ja Horvaatiast. 13 õpetajat ja koolijuhti käisid kokku 11 korda töövarjuks partnerkoolides ja väliskoolitustel.

Õpirännetel on lisaks konkreetsele tegevuskavale alati lisaväärtus Euroopa riikide ajaloo, kultuuri ja looduse tundma õppimise näol. Õpilaste tagasiside on alati olnud väga hea, sest väike eneseületus tekitab rahulolu. Järgnevalt toon välja lõike õpetajate tagasisidest.

"Ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajale on väga oluline külastada paiku, mille ajalugu ja kultuuri ta püüab lastele selgitada. Kuna Vana-Rooma ja Itaalia ajalool on Euroopa ajaloos ning ajaloo ainekavas üsna suur osa, siis aitab koolitus õpetajal paremini mõista Itaalia kultuuri, ajalugu, kombeid, kohalike eluolu. Ajaloolisi paiku külastades, kogedes esmaseid otseajalooallikaid kõikide meeltega, on õppimine intensiivsem."

"Õpiränne on andnud kinnitust minu tööplaanidele ja mõtetele, andnud juurde ideid, kuidas tunde veel sujuvamaks ja huvitavamaks teha. Olen saanud tutvuda sama eriala inimestega, kellega ideid vahetada ja põrgatada ning koostööd teha. On andnud motivatsiooni õpetajana jätkata."

"Tähtis on toimetulek uutes ja ootamatutes olukordades. Teadmine, et minu kool hoolib minust, võimaldades mulle enesearengut. Igapäevaelust välja saades vaatasin oma tööle kõrvalpilguga."

"Sain tegutsemisjulgust, kinnitust tehtule, mõtteid edaspidiseks, nippe klassi haldamiseks ja õpetamiseks. Võimalust lastele näidata, et õppimine on igati äge ja et õpivad ka õpetajad."

"Palju häid emotsioone. Olen saanud tuttavamaks töökaaslaste ja õpilastega. On tekkinud huvi võõrkeelte õppimise vastu."

Julge pealehakkamine on pool võitu! Juba Kalevipoeg õppis oma rännakutel palju eluks vajalikku ja ei kahetsenud saadud kogemusi. Õpiränded annavad elumuutvaid kogemusi, hoia ainult meeled ja süda vallali.

Aiki Jõgeva
õpetaja ja Erasmus+ projekti koordinaator

Kääpa põhikooli õpilasrändel osalejad ja partnerkooli õpilased Zagrebis oma ühistöö tulemusega. Foto: Aiki Jõgeva

Parksepa keskkool tähistas kooli 148. sünnipäeva

Iga sünnipäev on omanäoline, nii ka kooli sünnipäev. Sel aastal täitus Parksepa keskkoolil 148 aastat. Meie nädalasse jagus mitmeid toredaid ettevõtmisi.

Esmaspäeval tervitasid õpilasesinduse liikmed kooli saabujaid fuajees ja pakkusid kogu koolipere kommi. Pärast esimest tundi algas QR-koodi jaht kooliteemalistele küsimustele, mis kestis kogu nädala. Gümnaasiumiaste sai soovi korral tantsuvahetundi pidada ja päikselisel pärastlõunal lendlesid õhus maagilised seebimullid. Nende eest aitäh õpetaja Šeilale!

Teisipäev oli tordipäev – kõik klassid kaunistasid oma tordi, mille pärast üheskoos ära sõid. Saali võlus õhupalliliseks õpilasesindus.

Kolmapäeval olid teemaks kooli lipuvärvid – valge ja roheline. Sel päeval said kõik end nendesse värvidesse riietada.

Vahetundidel sai õpilasesinduse tantsumeeskonna eestvõtmisel tantsida ja esines koolibänd Kroks.

Neljapäev oli mänguvahetundide päev, võimlas sai aktiivselt aega veeta.

Reedel sai vahetundides vaadata aulas palju ägedaid kaadreid, mis läbi aegade on Parksepa keskkoolis läbi kaamerasilma üles võetud ja avatud oli menukas õpilasesinduse kohvik.

Airi Pütsep
Parksepa keskkooli huvijuht

Parksepa keskkooli õpilased enda valmistatud sünnipäevatorte hindamas. Foto: Airi Pütsep

Orava koolipere omandas teadmisi õppekäikudel

Orava kooli oktoobrikuu oli igati toimekas. Lisaks tavapärasele õppetööle koolipingis, omandasime teadmisi ka mitteformaalselt: käisime kogu kooliperega kahel õppekäigul.

11. oktoobri hommikupooliku veetsime Räpina Keskkonnamaja jäätmeteemalises õppeklassis, kus läbi arutelude ning aktiivtegevuste sai selgeks, mis on jäätmed, kuidas need tekivad, miks on vajalik prügi liigiti kogumine ning kuidas see säästab keskkonda.

Õppetööd toetasid videoklipid ning praktilised tegevused. Saime tootenäidised ühiselt arutledes ja otsustades õigetesse kogumiskonteineritesse paigutada. Kui miski sattus valesse kohta, analüüsisime läbi, mida tuleb silmas pidada. Usume, et meie õpilased oskavad õppekäigu järel ka kodus tekkivate jäätmetega mõistlikult ümber käia, samuti on meil plaanis edaspidi oma koolis pakendeid eraldi koguma hakata.

17. oktoobril sõitsime üheskoos Jõgevamaale - avastamist ootasid Kalevipoja ning Palamuse muuseumide väljapanekud. Kääpale jõudnud, tegime kõigepealt peatuse jõe ääres: kirjanduse õpetaja oli tunnis rääkinud, et sellest, kes näeb jões Kalevipoja mõõka, mille Peipsi soolasortsid temalt varastasid ja jõkke pillasid, pidi legendi järgi saama järgmine Eesti kuningas. Uurisime jõepõhja erinevates kohtades ning erineva nurga alt, aga seekord vägilase mõõk kellelegi meist end ei ilmutanud.

Kalevipoja Kojas ootas meid giid, kellega tegime majas ringkäigu, vaatasime üheskoos ära lühifilmi eepose põhisisust ning panime end proovile "Vana Kalevi tarkuseraamatu" küsimustele vastates. Edasi sai igaüks iseseisvalt ringi vaadata: oli võimalus klappidest kuulata, kuidas kõlavad "Kalevipoja" algusvärsid erinevates keeltes, lugeda põnevat stendidelt ning ühes ruumis üles riputatud mütoloogiliste tegelaste maskidelt, soovijad said kogeda virtuaalreaalsust. Meie väiksematel oli põnev mängutoas silda ehitada ning kepphobustega ringi kapata. Teadmisi meie rahvuskangelase kohta ammutasid juurde kõik ning tarkusetera: "Ülemaks kui hõbevara, kallimaks kui kullakoormad tuleb tarkust tunnistada" sai meie jaoks ka sügavama sisu - teame nüüd, et sellisele tõdemusele jõudis Kalevipoeg maailma otsa reisides.

Pealelõuna veetsime Palamuse muuseumis. Peamajas saime giidi saatel ülevaate Oskar Lutsu lapsepõlvest ning tema ja ta kaasaegsete kooliajast. Saime teada, missugused õppeained programmis olid, missuguse tunnistuse õppeperioodi lõppedes sai, aga oli ka võimalus uurida, mida sisaldasid Tootsi taskud, ning proovida sahvris Lati Patsi pudeli järele ronida.

Vanas koolimajas nägime köstri eluruume ja õpetaja Lauri kambrit. Klassituba ning poiste magamistuba tuli nii mõnelegi nähtud filmist tuttav ette. Üheskoos tõdesime, et vana aja koolielu oli teistmoodi, sellel olid oma võlud, ent meil endil on praegu koolitarkuse ammutamiseks märksa mitmekesisemad võimalused kui ka tunduvalt paremad tingimused.

Need õppekäigud olid silmaringi avardavad, ent liitsid meid ka kooliperena - kuna meid on nii vähe, käime retkedel alati kõik koos. Juba kodukülast välja sõites rõkkas buss ühislaulust ning tagasiteel vahetasime muljeid, kellele mis meelde oli jäänud. Positiivne on, et rahulolevat tagasisidet on andnud lapsevanemad – järelikult räägiti nähtust-kuuldust ka kodustele.

Järgmiseks on meil ühine teatrikülastus ning sugulasrahvaste eluoluga tutvumine ERMis juba kalendris kirjas: tarkus on tarviline vara ning seda tuleb omandada lisaks õppetundidele ka koolimajast väljaspool.

Ülle Tamm
Orava kooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja

Õpilased tutvumas Eesti mütoloogias esinevate tegelastega. Foto: Erakogu

Mida õpiti Liikuma Kutsuva Kooli sügisseminaril?

Parksepa keskkooli õpetajad Diana Pilv ja Anneli Tambets osalesid 4.-5. oktoobril Liikuma Kutsuvate Koolide iga-aastasel suursündmusel, sügisseminaril „Vunki juurde koostööle". Sel aastal võõrustati esinejaid ja liikumisentusiaste mitmetest välisriikidest – Soomest, Norrast, Rootsist, Suurbritanniast ja Belgiast.

Kahe päeva jooksul kuulati huvitavaid ettekandeid, vahetati kogemusi ning osaleti nii teoreetilistes kui ka praktilistes töötubades. Iga osaleja pani endale kokku individuaalse programmi, millesse valiti kõige meelepärasemad ja vajalikumad töötoad. Lisaks tutvuti messialal põnevate uudistoodete ning teenustega, mis toetavad liikumisaktiivsust.

Parksepa kooli õpetajad osalesid sel aastal intrigeerivates töötubades, pedagoogid õppisid interaktiivses loengus "Aktiivsed ainetunnid III-IV kooliastmes"', kuidas suured lapsed märkamatult liikuma saada. Töötoad "Liikumisõpetuse ainekava elluviimise õppetunnid Rootsi näitel", "Up from the desk" ning "Testi oma kehalisi võimeid" avardasid silmaringi ning olid seejuures ka põnevad, koolitajad olid ekspertidena osavalt tarviliku meeldivaga ühendada suutnud. Samuti võeti osa õhtusest programmist AHHAA teaduskeskuses.

Töötoad pakkusid hulgaliselt nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi võtteid ja tegevusi, mida ainetundides rakendada. Läbi sai mängitud nii mõnigi pöörane ja lõbus liikumismäng, mis ei jätnud külmaks ühtegi osalenud õpetajat ega liikumishuvilist.

Töötubade läbiviijate entusiasm ja soov kõik lapsed liikuma saada oli nakatav ning tekitas soovi õpitu ja kogetu vahetu kogemuse najal ellu rakendada. Viimane töötuba "Testi oma kehalisi võimeid", lõi arusaamise, et laste liikumise olulisuse kõrval ei tohiks tähelepanuta jätta ka õpetajate füüsilist heaolu ja aktiivsust. Nagu öeldud – terves kehas terve vaim - ning just õpetaja on lastele elavaks eeskujuks ja oluliste väärtuste kujundajaks.

Kokkuvõttes oli väisatud sügisseminar suursündmuse tiitli vääriline. Oli innustav näha ja kuulda seda, milline töö on laste füüsilise aktiivsuse tõstmise ja liikumise edendamiseks ära tehtud ning kui palju inimesi on valmis oma teadmisi ja kogemusi jagama. Samuti oli rõõm tõdeda, et võrreldes mitmete koolidega oleme liikumisvõimaluste poolest, mida pakub koolihoonet ümbritsev loodus ning rohked sportimisvõimalused, väga heas seisus. Igal juhul on Parksepa keskkooli õpilased saanud juba mängida mitmeid uusi ja toredaid liikumismänge, mis toovad nad klassiruumist välja koridoridesse ning pakuvad pingis istumisele õppimiseks hoopis põnevamat alternatiivi.

Anneli Tambets ja Diana Pilv
Parksepa keskkooli õpetajad

Õpetajaid innustas see, milline töö on laste aktiivsuse tõstmise ja liikumise edendamiseks tehtud. Foto: Erakogu

Erasmus+ partnerkooli Maria Theresia gümnaasiumi õpilaste ja õpetajate visiit Parksepa keskkooli

Oktoobri esimesel nädalal said meie koolieluga lähemalt tuttavaks partnerkooli Maria Theresia gümnaasiumi kuus gümnaasiumiõpilast ja kaks õpetajat Saksamaalt. Õpilased viibisid meil ja Eestimaal esmakordselt, aga õpetajatele oli meie kool juba tuttav, sest eelmise õppeaasta maikuus veetsid nad meil nädala ja meie kooli juhtkonnaliikmetest ja õpetajatest koosnev tiim käis õpirändel Saksamaal maikuu alguses.

Õpilased osalesid meie erinevates ainetundides, külastasid Tartu ja Tallinna linna, veetsid mõnusa pärastlõuna Meenikunno rabas, imetledes Eestimaa looduse ilu.

11.a klassi õpilased Karolin Niido ja Elis Kenk viisid läbi Võru linna tuuri, mille aitas ette valmistada õpetaja Merit Süving.

Külalistele avaldas Eestimaal kõige enam muljet meie loodus ja tohutu avarus, Tallinna vanalinn, Eesti Rahva Muuseum. Kooliruumis märkasid nad, et meil on väga puhtad põrandad. Nad imestasid ja hindasid väga, et meil on tasuta lõunasöök ja bussisõit. Näitena tõid nad, et nende koolis on ühe toidukorra eest õpilasel vaja välja käia viis eurot, kusjuures nende lõuna menüüsse kuulub ainult hamburger või *hot dog* erinevates suurustes ja seda igapäevaselt.

Kõiki kuut õpilast võõrustas perekond Niido. Kool ja Saksamaa külalised on südamest tänulikud külalislahkuse eest!

Airi Pütsep
Parksepa keskkooli huvijuht ja Erasmus+ projekti koordinaator

Maria Theresia gümnaasiumi õpilased ja õpetajad vahetunnis. Foto: Airi Pütsep

Kääpa sotsiaalkeskuse eakad nautisid ilupäeva

Kevadel, pärast menukat restoranipäeva tunnistas Kääpa sotsiaalkeskuse tegevusjuhendaja Helje Huma, et tal keerleb peas veel üks hullumeelne mõte... Nüüd on see mõte, täitsa arukas muide, saanud teoks.

Üheksandal oktoobril toimus Kääpa hooldekodus eakate ilupäev, kus osales 19 Tartu Rakendusliku Kolledži (VOCO) õppurit. Neid toetasid juuksurite erialaõpetajad Katrin Krünvald ja Monika Lattik, kosmeetikute erialaõpetaja Made Tammepõld ning õpetaja, ettevõtlusõppe koordinaator ja koolipoolne ilupäeva eestvedaja Mariin Alatsei.

Eelnevalt oli kirja pandud Kääpa hooldekodu klientide soovid. Kõige rohkem taheti juukselõikust ja näohooldust, mõnevõrra vähem sooviti kulmude korrigeerimist ja värvimist, seljamassaaži ja maniküüri.

Iluhooldus toimus tubades, stuudiod olid kujundatud käepärastest vahenditest. Kosmeetikueriala õpilane Eliisabeth Hermlin puhastas kliendi näo toonikuga ja kandis kreemi näole ning hakkas mudima. Selle juurde rääkis ta, mille poolest see kõik tähtis on. Tulemus oli väga hea. Näohoolduse järel asetati klient voodi kõrval asuvale toolile istuma.

Minust sai juuksuriõpilase Katrin Kiensi klient. Kella ma ei vaadanud, kuid ei võtnud liiga palju aega, kui Katrin teatas: "Proua, teie soeng on valmis." Olin väga rahul.

Päeva lõpetuseks kutsusin õpetajad enda juurde ning küsisin, kuidas päevaga rahule jäädi. "Tore oli. Arvan, et ka siinsetele inimestele meeldis teistsugune päev," kostis ettevõtlusõppe koordinaator Mariin Alatsei.

Tegevusjuhendaja Helje Huma edastas õpilastele ja juhendajatele tänusõnad ka töötajatelt ja lähedastelt väga toreda teeninduse eest.

Kool on tekkinud nelja erineva õppeasutuse liitmisest: 1944. aastal avatud Tartu Tööstuskoolist, 1956. aastal avatud Tartu Ehitus- ja Kergetööstuskoolist, 1984. aastal avatud Tartu Teeninduskoolist ja 2000. aastal avatud Tartu Õppekeskusest. 2002. aastal ühendati koolid ja nimeks sai Tartu Kutsehariduskeskus. 2022. aastast on kooli nimi Tartu Rakenduslik Kolledž. Umbes 3000 õpilasega kool asub kahes majas Põllu ja Kopli tänavas. Kooli iluõppesse võetakse vastu keskharidusega noori, õpiaeg on 2 aastat.

Kui nüüd küsida, kas eakad vajavad iluteenust, siis vastus oleks, miks ka mitte. See parandab nende enesetunnet ja mõjub tervisele hästi. Hea, kui eakas suudab ise enda eest hoolitseda, aga kui tal enam jaksu ei ole, siis võib paluda lähedasi või mõnd spetsialisti. Ilu saab küllalt odavalt, peamised on kolm komponenti: puhtus, korrektsus ja maitsekus.

Artikkel on ilmunud ka Võrumaa Teatajas 12.10.2023.

Liina Valper
Hooldekodu klient ja endine ajakirjanik

Maniküüris: pildil iluteeninduse õpilane ja klient Eve. Fotod: Rainer Tagen

Ilupäeva meeskond: Tartu Rakendusliku Kolledži 19 õpilast, neli juhendajat ja Kääpa Sotsiaalkeskuse tegevusjuhendaja Helje Huma.

Sõmerpalu Lepatriinudel oli tegus spordinädal

Septembri viimasel nädalal toimus spordinädal, millest võtsime oma lasteaiaga aktiivselt osa. Üle-euroopaline spordinädal on liikumiskampaania, mille eesmärk on tõmmata kehalisele aktiivsusele ja tervislikele eluviisidele suuremat tähelepanu. Lisaks mahtus meie tegusasse septembrisse Sõmerpalu lasteaia uue maja sarikapidu ja i-le pani täpi kuu lõpus toimunud Sulbi Mihklilaat.

Sel aastal pöörasime spordinädalale eriti suurt tähelepanu - fookuses olid nii lapsed kui ka täiskasvanud. 2023. aasta on liikumisaasta ning meie eesmärk on toetada laste ja personali mitmekülgset liikumist süsteemselt ja läbimõeldult. Lasteaia tervisemeeskond teeb kõik endast oleneva, et liikumine oleks lõbus, mitmekülgne ja positiivseid emotsioone pakkuv. Väga tähtis on ka vaimse tervise tasakaalu hoidmine.

Alustasime septembris hoogsalt juba eelnevalt hästi toimima hakanud tegevustega. Õuediskod, jooksuminutid - „väikese kassi" või „suure koera" jooksurada, teisipäevased terviseminutid, vaikuseminutite harjutused, laste jooga, motiveerivad mõtteterad jne.

Spordinädala ettevalmistus oli põhjalik - kogu meeskond oli kaasatud ja igaüks sai anda oma panuse.

Avapaugu spordinädalale andis Ivar Rosenberg Võru Judoklubist REI. Ta tutvustas lastele judot, selle algvõtteid ja judo juurde kuuluvaid jaapanikeelseid termineid. JUDO - pehme tee, OVARI - rivistus, HAJIME - alustage, MATE - lõpetage. Ivar on lapsi hästi distsiplineeriv, kuid samas ütlemata lõbus treener. Vahvad trikid, nagu käte peal kõndimine ja üle õpetajate hüppamine, tõestasid seda suurepäraselt. Judo on lõbus spordiala, ega muidu terve Leiutajate küla eesotsas Lottega seda õppinud oleks.

Kondimootor tööle! Ei pääsenud ka personal. Üleskutse tulla tööle, kas jalgrattaga, jalgsi, joostes või mingil muul moel, oli paras väljakutse. Arvestades teekonna pikkust, siis just kondid ja mõned lihasedki olid need, mis järgmisel päeval kõvasti tunda andsid. Aga julge hundi rind on rasvane! Vaatamata sellele, et „keel oli vestil", siis tehtud see sai! Ligi pool personalist jõudis kondimootori abil tööle. Ja olgu veel mainitud, et selline üleskutse meid ei murra, vaid annab ainult indu juurde.

Peredele mõeldud toredate orienteerumismängudega, mida viis läbi Sõmerpalu Lasteaia Lepatriinu vilistlane Anita Laanejõe Võru orienteerumisklubist, pani päevale punkti. Peale raja läbimist said kõik suud magusaks teha jõhvikatega, et ikka terve ja tugev olla. Võiks öelda, et sellist mõnusat mõttemadinat ja lasteaia hoovis ringi siblimist oli ääretult vahva näha.

Teisipäeval toimusid lõbusad liikumispausid rühmades ja järjekordne hoogne õuedisko.

Spordinädala sisse mahtus meie jaoks väga oluline sündmus, milleks lapsed juba nädalaid valmistusid. See oli Lepatriinude uue lasteaia sarikapidu. Lapsed tänasid lauluga tublisid ehitajaid suurepäraselt tehtud töö eest. Vahvaid muigeid võis laste esituse ajal külaliste seast märgata, kui väikesed abilised oma ämbritega kohale ilmusid ja ehitusmeeste töö lõbusalt kokku võtsid.

Kolmapäeval oli spordipäev. Toimus kolmevõistlus: jooks, vise ja jalgrattasõit. Siinkohal olid vanemad meile oluliseks koostöopartneriks. Järjepidev rattapäevade korraldamine on loonud tulemuse, kus kõigil lastel on olemas rattad ja kiivrid ning keegi ei pea nukralt pealtvaatajaks jääma.

Spordipäeva õhtul tutvusid Osula *discgolfi* pargis uue spordialaga ka meie lasteaia töötajad. Innar Raag, Tambet Nugin, Erik Saarts Võru Discgolfi Klubist jagasid meile õpetussõnu tehniliste võtete osas ning julgustasid ja juhendasid meid kannatlikult. Oluline märksõna koolitajatelt meile oli enesekindlus ja sellest meil puudu pole.

Neljapäev oli matkapäev. Rühmad avastasid Sulbi küla kaunist loodust ja vaatamisväärsusi. Uuriti puid, taimi ja putukaid ning nauditi päikselist sooja sügispäeva.

Reedel toimusid õues erinevad osavusmängud

Spordinädala spurt toimus laupäeval, 30. septembril. Osalesime Sulbi küla Mihklilaadal. Lepatriinud olid väljas oma kohvikuga, kus pakkusime maitsvaid küpsetisi ja võimalus oli osta õnneloosi.

Kohvikust saadud tulu kasutame heategevuslikul eesmärgil - kompenseerime lastele osaliselt teatrietendused ja anname nii panuse saabuvasse kultuuriaastasse.

Kindel on see, et septembrisse tagasi vaadates oli rõõmu palju ja liikujad võitnud igal juhul!

Anneli Laursoo-Dunaiski
Sõmerpalu lasteaed Lepatriinu direktori asetäitja

Mummukeste rühma lapsed ootamas starti kolmevõistluse jalgrattasõidule. Fotod: Anneli Laursoo-Dunaiski

Judo võtted. Fotol Sõmerpalu lasteaia lapsed, õpetajad ja Ivar Rosenberg.

MTÜ Maanal täitus septembris kümnes tegevusaasta

MTÜ Maana on ainulaadne mittetulundusühing Kagu-Eestis, mis aitab parandada eelkõige vähenenud konkurentsi- ja toimetulekuvõimega inimeste igapäevaelu. Osutame aia- ja õuehooldusteenuseid kinnisvara omanikele, eelkõige oma valla eakamale elanikkonnale.

Meie kaks töömeest tegelevad küttepuude saagimise, lõhkumise ja riita ladumise, okste lõikamise, muru niitmise, trimmerdamise ning majapidamise remonditöödega. Oleme soetanud nende tööde tegemiseks vajalikud töövahendid: mootorsae, halumasina, oksakäärid, hekilõikuri ja lisaks hulgaliselt pisemaid tööriistu. Sügiseste koristustööde jaoks on meil olemas lehepuhur, mis kiirendab mahalangenud puulehtede koristamist. Kõik need teenused on valla elanikkonna poolt väga hästi vastu võetud ja nõudlus kasvab. Vähesel määral osutame sama teenust ka väljaspool oma valda.

MTÜ Maana ruumides on olemas pesutuba, kus saab pesu pesta, kuivatada, triikida. Selleks on soetatud pesumasin, pesukuivati ja triikimissüsteem.

Tegeleme tööotsijate koolitamise ja nõustamisega. Oleme läbi viinud koostöös Eesti Töötukassaga tööharjutusi ja pakkunud Töötukassa ning Sotsiaalkindlustusameti klientidele kaitstud töö teenust. Kaitstud töö teenuse raames saavad inimesed käia meie juures tööl kaitstud tingimistes, mis tähendab, et me pakume neile jõukohast tööd koos juhendamisega ning abistame neid avalikule tööturule siirdumisel. Nimetatud teenuse kliendid on valmistanud erinevat käsitööd, mida meie ruumides saab näha ja osta. Meilt võib soetada endale kaltsuvaiba, restaureeritud mööblieseme, lindude söögimaju ja puure, väiksemat sorti kingitusi, kaarte ja palju muud. Valmistame võimalusel eritellimusel tooteid.

Pakume tugiisikuteenust erivajadustega lastele. Oleme varasemalt koostööd teinud ning osalenud Sotsiaalkindlustusameti projektides tugiisikuteenuse pakkumisel peredele ja täiskasvanutele.

Liikmetele ja kogukonnale pakume lisaks erinevaid teema- ja õpipäevi ning korraldame silmaringi laiendamiseks ja ideede hankimiseks väljasõite. Viimane väljasõit toimus oktoobris, tutvumaks kevadel avatud Mulgimaa Elamuskeskusega, Karksi külamaja tegevustega ning lõppes ühiselt Ugala teatri külastusega. Meil toimuvad käsitööalased ja traditsiooniliste toitude valmistamise õpipäevad. Meie juures on võimalik kududa vaipa oma või meie materjalist. Populaarne on taaskasutusteema, sealhulgas vana mööbli restaureerimine. Oleme korda teinud toole, kiiktoole, riiuleid, lillepostamente ja uudseks väljakutseks on vanade kohviveskite restaureerimine. Oma toodangut käime tutvustamas ja müümas laatadel.

Märkamatult oleme tegutsenud juba 10 aastat ja tundub, et tegevustest puudu ei tule. Pigem on nõudlus erinevate teenuste järele suurem, kui me hetkel oleme suutnud pakkuda. Täname siinkohal kõiki liikmeid, töötajaid, koostööpartnerid ja vabatahtlikke, kes on meie tegevustesse panustanud.

Kui leiad, et saame su igapäeva elu lihtsamaks muuta, võta julgelt ühendust vorumaana@gmail.com või tel. 5300 7038 ja leiame koos lahenduse. Rohkem infot meie tegemiste kohta saab MTÜ Maana *Facebook*i lehelt.

Reet Käär
MTÜ Maana juhatuse liige

MTÜ Maana liikmed ja vabatahtlikud Ugala teatris. Foto: Grete Rodima

Sulbi Mihklilaadal MTÜ toodetega. Foto: Helen Metsma

Kütioru Küti Mäeveski matkasari jõudis sügisesse

Kütioru Noodasküla poolses otsas on ürgorgu peitunud 3 veskikohta - Alaveski, Kütioru Küti Mäeveski ja Tohkri veski. Legendaarse Zupsmani Aleksandri veskil – Kütioru Küti Mäeveskil täitus sel aastal 155. aasta. MTÜ Veskiveere ühildas Mäeveski 155-nda sünnipäevaaasta liikumisaastaga ning kevadel alustati matkasarjaga „Kolme veski matk".

21. oktoobril jõudis matkasari kolmanda matkaga sügisesse. Kui kevad– ja suvematkad viisid huvilised vaid lühemale rajale, siis seekordne „Kolme veski matk. Sügis" võttis Kütioru 9,6 km matkaraja ette täispikkuses ning rohkemgi veel. Mõnusalt sügisvärviline matk algas Mäeveski õunaaia parklast ja ligi kolmekümnene matkaseltskond võttis suuna Kütioru teise otsa. Esimene peatus tehti Tohkri veski juures, et kuulata väikest ülevaadet veski ajaloost. Loodus pakkus värvikirevat vaatepilti ja ilm oli matkamiseks igati sobiv. Peatusi tehti ka Kütiorule omaste uhtorgude uudistamisel. Kütioru suusakeskuse juurde jõudes sai matkaseltskond ideaalselt hakkama suuskadeta laskumisega, küll aga võttis hingeldama orupõhjast teisele kaldale tõus.

Hingetõmbepaus sai tehtud endise kütioruka, kunstnik Valdur Ohaka kunstimeka kõrval, kus seltskonna puhkepausi vürtsitati toreda seigaga ajast, mil Lennart Meri president oli ja Kütiorus käis. Teisel pool orgu kulges matk läbi künklike heinamaade ja värviliste metsatukkade. Et Kütiorus on väega hiiepuude ring – Tammetsõõr, tuli mõnele üllatusena, mõnele aga ammu teada faktina. Matkaseltskond tegi peatuse Ilmamäel, Tohkri Tammetsõõris, iidses ohverdamispaigas. Võimsate hiiepuude ringi jäeti nii mõnigi ohvriand või lindike oksa külge.

Järgmisena peatuti kirjaniku ja ajaloolase Hindrik Prantsu (1858-1932) sünnikohas. Sealt edasi jõutigi taaskord Tohkri veski juurde - seekord oru teiselt nõlvalt.

Viimane pikk ja järsk tõus viis Kütioru laele, kust avanesid hunnitud vaated piki Kütiorgu. Juba hakkaski maastik langema – Kütioru idanõlval kasvav kaitsealune mänd, Toborna pettäi, on küünitanud juba sadu aastaid tee kohale ning männi kohta jutustav infotahvel oli kui peatükk vendade Grimmide raamatust – lubades kulda ja karda!

Edasi kulges tee serpentiinina Noodaskülla, ent matkatee keeras Küti Alaveski juurde. Huvilised said imetleda Alaveski paisjärve ja vaadelda vana veskihoonet paisusillalt.

Matka viimase kilomeetri läbisid matkajad vastavalt väsimuse astmele – kes liikusid mööda rahulikku veskiteed, kus ühel pool oja ning teisel kõrgumas püstloodis mäeküljed. Teised, keda viimane tõus ei ehmatanud, põikasid veel Tsõõriplatsilt läbi. Pidude plats, mille on ehitanud kohalikud noored 1920ndatel mäe küljele ja mis veel Lasva valla algusaastatel oli kasutusel pidude kohana, oli metsa kasvanud ja tänaseks vaid aimatav tänavavalguslampide abil.

Matk lõppes Kütioru Küti Mäeveski õuel, kus MTÜ Veskiveere poolt pakuti vapratele matkajatele suppi ning kringlit. Huvilised said uudistada veskit seestpoolt ning toetada Kütioru Küti Mäeveski ehitusprojekti, soetades endale veski meeneid ja veskitalu mesilindude mett.

Tänusõnad matkajatelt tegid korraldajate südame soojaks ning kindlasti on kõik huvilised oodatud ka neljandast –„Kolme veski matk. Talv", osa võtma. Toimumisinfo ilmub kytimaeveski.ee, Facebooki lehel Kütioru Küti Mäeveski ja Võru Valla Teatajas.

Kohtumiseni Kütiorus!

Kerti Plakso
MTÜ Veskiveere eestvedaja/
Kütioru Küti Mäeveski veskiperenaine

Matkalised sügisesel rajal. Foto: Kerti Plakso

Lepassaarel avati Eduard Pütsepa mälestuskivi

Lepassaarel avati 21. oktoobril Eduard Hildebert Pütsepa (1898-1960) mälestuskivi.

Eduard Pütsep oli Eesti maadlusajaloo esimene olümpiavõitja ning Eesti sportlastest ka esimene, kes sinimustvalge lipu all võitis medali amatöörspordi maailmameistrivõistlustel.

Pütsep oli maadlustreener lühikest aega Eestis ja Leedus, hiljem Lätis ja Soomes. Soome jäi ta ka elama ning 1933. aastal abiellus ta Helsingis Beda Katarina Hammariga, neil sündis tütar Seija Hildegard, kes kahjuks suri 5-aastasena. Abielule mõjus tütre surm laastavalt ning Beda ja Eduard lahutasid 1941. aasta algul. Jätkusõja puhkedes alustas Eduard Pütsep tööd soome-vene tõlgina ning töötas sel ametikohal sõja lõpuni.

Jätkusõja järgselt tutvus Pütsep Jenny Karjalaineniga ning nad abiellusid 1952. aastal. 1960. aastal Pütsep suri ning ta maeti Kuusamos kalmistule. Hauaplaadil on perekonnanimeks ekslikult Piitsep ning oletatakse, et nimi on muutunud käekirja valesti lugedes ehk ü on tõlgitud kaheks i-täheks.

1991. aastal jõudsid Pütsepa auhinnad tagasi Eestisse, kus Eduardi abikaasa ja tema lapsed koos kaasadega need Eesti Spordimuuseumile üle andsid.

Eduard Pütsepa eluloost ja saavutustest rääkis avamisüritusel spordiajaloolane Jaak Valdre ning tänusõnad mälestuskivi paigutamise osas edastas Võru vallavolikogu esimees Georg Ruuda. Mälestuskivi avamisele oli kohale tulnud ka mitmeid Eduard Pütsepa sugulasi.

Katariina Musto
avalike suhete spetsialist

Eduard Pütsepa mälestuskivi Lepassaarel. Foto: Katariina Musto

Hanikase külakeskuse sügisestest tegemistest

Septembrikuu viimasel päeval said rohenäpud kokku Hanikase külakeskuses, et õppida uusi aiatarkusi. Koolitajateks olid Estelle Unt Baltic Agrost ja aednik Taisi Oss. Päev oli pikk ja sisukas. Koolitusel räägiti, milliseid töid aias enne talve teha, kuidas kasutada väetisi ja kuidas teha komposti. Räägiti ka erinevatest väetistest ning looduslikest ja keemilistest taimekaitsevahenditest.

Veel said rohenäpud teada, kuidas korrastada talveks kasvuhoonet ning katta roose ja püsikuid, rajada lilleniitu ja milliseid tööriistu vajab hobiaednik. Teemad olid nii põnevad, et küsimusi esitati Estellele ja Taisile lõunalauaski. Koolitusel osalejad said kaasa osta Baltic Agro tooteid ja muud aiakaupa.

21. oktoobril toimus Hanikase külakeskuses sügispidu, esinejaid oli mitut masti. Õhtut alustas luuletaja Ann Võrk, kes tutvustas oma uut luulekogu „Kevadise tuule embuses" ja varasemat raamatut „Oodates isa". Ann töötab giidina, tema jutud oma tööst ja lood temaga juhtunust on vägagi muhedad. Publik kuulas suure huviga, kui Ann jutustas oma tööst, tihti on ju igas seltskonnas vähemalt üks giidina töötanud inimene ning teema pakub huvi paljudele. Meeleolukat muusikat mängis saksa pillimees Tony. 2023. aasta on liikumisaasta ja et seda väärikalt tähistada, astus nagu tellitud esmakordselt rahva ette uus kohalikest meestest koosnev bänd LumiJärv. Bänd sulatas kõvemagi südame ning koheselt oli tantsupõrand tantsijaid täis.

Orava Maanaiste Selts plaanib juba novembris alustada mööbli restaureerimise koolitusega. Kui keegi veel soovib koolitusel osaleda, siis palun kirjutage Oravanaised *Facebooki* lehe sõnumitesse.

Aino Suurmann
Orava Maanaiste Selts

Kohalik bänd Lumijärv. Fotod: Erakogu

Sügispeol tutvustas oma uut luulekogu "Kevadise tuule embuses" luuletaja Ann Võrk.

Vastseliina rahvamajas toimub kogukondlik koostööpäev

Tule ja saa osa lõbusast hommikudiskost, põnevast loengust ja väärtusmängudest või ütle sõna sekka kogukonna teemadel.

Kogukonna koostööpäev "Kas kogukond areneb usalduse kiirusel?" toimub 19. novembril kell 10.00 kuni 16.00 Vastseliina rahvamajas. Osavõtt on tasuta.

Päevakava:

- 10.00-12.00 hommikudisko. Tule tantsi nii kui torust tuleb;
- 12.00-13.00 lõunaamps ja kogunemine loengus osalejatele;
- 13.00-16.00 loeng Toomas Trapidolt, arutelu ja väärtusmäng.

Toomas Trapido seminaril uurime, mis on erinevad kogukonna „liimid" ehk kogukondade kooshoidjad ja kuidas saab kasvatada (või ka kahandada) kogukonna toimimise põhialust – usaldust. Loengule järgneb aruteluring ning päeva võtab kokku väärtusmäng "Eesti rahva sada valikut".

Kogukonnapäev on sissejuhatuseks kolmandal veebruaril Leevil toimuvale põhisündmusele "Kooskasvamise akadeemia". Kooskasvamise Akadeemiat ja Kogukonna Koostööpäeva korraldab MTÜ Kagu-Eesti Loodusrahvas koostöös Tartu Ülikooli eetikakeskuse projektiga "Tartu Maailmaülikool". Tartu Maailmaülikool on osa Euroopa Kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammist.

Anna oma tulekust märku 15. novembriks meiliaadressile kratitar@gmail.com.

Kati Taal
Sündmuse kaaskorraldaja

Äikesetorm mõjutas Võru vee-ettevõtte tegevust

Käesoleva aasta augustikuu viimastel päevadel räsis Antsla, Kanepi ja Võru valla piirkondi ulatuslik äikesetorm. Kümned asulad olid ilma elektrita ja sellest tingitult olid katkestused ka veevarustuses.

AS Võru Vesi on viimastel aastatel samm sammu haaval kasvatanud enda valmisolekut kriisidega paremaks toimetulekuks. **Kolm aastat tagasi soetati EL Ühtekuuluvusfondi vahenditest 10 elektrigeneraatorit ja kütusemahuti.** Ettevõte on koostanud Võru linna ühisveevärgi ja kanalisatsiooni toimepidevuse riskianalüüsi koos tegevusplaaniga ning koostamisel on need ka teistele piirkondadele. Viimastel aastatel on aktiivselt osaletud kriisiõppustel.

Vaatamata ettevalmistustele ja teatud kogemuspagasile, on iga eriolukord mõneti erinev ja teistsugune. Augusti tormi saab iseloomustada meie vaatevinklist kriisina, kus kannatajateks olid asulad, kus elab 50 kuni 1000 inimest ja neid asulaid oli kümmekond umbes 30-45 kilomeetri raadiuses. Vaatamata sellele, et Võru linnas elekter ei katkenud, sai AS Võru Vesi kogu oma ressursi suunata teistesse piirkondadesse. Pidime tegema valikuid ning esmalt tegelema asulates, kus asuvad terviseasutused ja hooldekodud. Teiseks prioriteediks olid asulad, kus on lasteaiad ja koolid ning ettevõtted, kes vajavad oma tootmiseks vett.

Kriisi algustundidel oli meil keeruline saada teavet, kus asulates elekter puudub. Suur tänu omavalitsuste ja hooldekodude esindajatele ja meie tarbijatele, kes informeerisid meid elektrikatkestustest.

Teiseks kitsaskohaks oli meie jaoks info puudumine, millistes asulates on elekter taastatud. Kui mõne asula elektri taastumise kohta saime sõnumeid Elektrilevilt, siis mõne asula kohta teavitust ei tulnud. Kuna elektrigeneraatorite arv on piiratud, siis kiirem teave elektri taastamise kohta võimaldab meil suunata vabanevad generaatorid teistesse piirkondadesse, kus elektrit jätkuvalt ei ole ja sellega operatiivsemalt aidata järgmisi asulaid. Antud temaatikaga peame tegelema ja otsima lahendusi koostöös Elektrileviga. Augustikuu kriisiga tuli ettevõte toime oma töötajatega. Suur tänu kõigile, kes andsid oma panuse. Suurema kriisi korral peame appi paluma vabatahtlikke ja koostöopartnereid.

Peame tõdema, et lisaks meie valmisolekule kriisidega toime tulla, palume ka elanikkonnal valmistuda kriisideks. Esiteks võiks hinnata, millised probleemid kodus tekivad, kui vett ei ole. Tuleb endale selgeks teha, kus on lähimad puhta vee saamise võimalused (kaev, allikas vms) ning siseveekogud. Lisaks kust ja kui palju võib katkestuse korral kodus vett saada (veeboiler, tualetipoti loputuskast jne). Põhjalikumat infot antud teema kohta leiab internetis aadressil: olevalmis.ee või laadides alla Ole valmis! äpp.

Selleks, et kriiside ajal oleks vähem üllatusi, peame toimetama nii nagu ütleb vanasõna: „Rege rauta suvel, vankrit talvel".

Juri Gotmans
AS Võru Vesi juhatuse liige

Võru vallas tegutseb liimpuitkomponentide valdkonna Euroopa turu liider Barrus

Verijärvel asuva hoonetekompleksi ümberehitamist puidutehaseks alustati 1993. aastal ning tootmisega tehti algust järgmisel aastal. Ettevõte hakkas tootma liimpuitkilpe mööblitööstuse tarbeks ja aastatel 1995-2003 toodeti isegi mööblit. 2003. aastal toimus paraku suur tulekahju, mille käigus mitmed tootmishooned hävisid. Ettevõtet hakati sisuliselt otsast peale üles ehitama ning selle raames leitigi, et kõige otstarbekam on toota akende ja uste komponente. 2013. aastal alustas tööd teine ning 2021. aastal kolmas sõrmjätkatud liimpuitu tootev tehas. Käesoleval aastal tähistab Barrus juba oma 30. sünnipäeva.

Ettevõtte väärtusteks on nende inimesed, vastutustunne, avatus, kasvamine ja järjekindlus. Barruse kodulehel on kasvamise märksõna all toodud välja mõte: selleks, et tagada homme veel parem tulemus, tuleb pidevalt õppida.

Linnulennult Barruse territoorium Verijärvel. Foto: Barrus AS

Ettevõtte nimi: Barrus AS
Asukoht: Veskisalu, Verijärve küla
Asutatud: 19.11.1993
Tegevjuht: Martti Kork
Põhitegevusala: Muude puitplaatide tootmine
Töötajate arv: 276 (31.09.2023 seisuga)

Tootmine

Liimpuidu tootmiseks ostab Barrus männipalgi, töötleb seda enda saetööstuses, kuivatab, seejärel eemaldab oksa- ja muud defektsed kohad ning liimib oksa- ja defektivaba materjali sõrmjätkates kokku, saades sellest maailma tipptasemel liimpuitkomponendid, mida tarnitakse peamiselt akna- ja uksetööstustele üle Euroopa. Tänaseks on ettevõte kasvanud nii suureks, et suudaks vajadusel ära täita Põhjamaade suurimate aknatootjate materjali vajadused. Siiski ollakse silmitsi muredega, et ettevõtte edasiarenduseks pole maad, turg on muutunud leigemaks ning valitseb tooraine puudus.

Viimaste aastate muutused

Aasta 2020 oli ettevõttele murranguline aasta – toimus juhtkonna vahetus, mis tõi endaga kaasa ka muudatusi. Ettevõte on näiteks viimase kolme aasta jooksul investeerinud kokku ligikaudu 27 miljonit eurot. Selle ajaga on ehitatud uus sõrmjätkuliinitehas, uus lahtilõikustehas, tootmiskontor, rajatud uued riietus- ja pesuruumid töötajatele ning tehnikakeskus. Oluliselt panustatakse ka tööstuse digitaliseerimisse, juurutatakse uut ERP-süsteemi. Sel perioodil lõi Barrus maakonda ligi 120 uut töökohta. Siiski juba 2022. aasta lõpus oli ettevõte sunnitud koondama umbes 50 töötajat, sest männipalgi hinnad tõusid väga kõrgele. Hinnatõus tulenes RMK raiemahtude vähendamise tõttu tekkinud toorme puudusest. Lisaks on viimasel kolmel aastal järgnenud üks kriis teisele – Covid-19 pandeemia, kallid energiahinnad, sõda Ukrainas ning üldine ebastabiilne majandusolukord.

„Praegu on riik võtnud eesmärgiks lahendada keskkonnaprobleeme, aga kui me järgmised kümme aastat metsa ei raiu, siis selle mõju ettevõtlusele on laastav. Eestis on 31% metsa erinevate piirangute all, mitte üheski teises Euroopa Liidu riigis ei ole see nii suur," selgitab ettevõtte juht Martti Kork.

Toetused

Martti Kork on umbusklik selle osas, et Võrumaale tuleks lähiajal mõni välisinvesteering. „Poliitilised otsused ei soosi seda ning kvaliteetse tööjõu leidmisega on samuti siin piirkonnas suur probleem. Mõnes mõttes oleme nagu maailma lõpus, Vene piir on kõigest 25 km kaugusel," sõnas Barruse juht.

Samuti on Martti Kork kriitiline eurotoetuste osas. „Barrusel on õnnestunud näiteks 27-miljonilise investeeringu juures eurotoetusi taotleda 1,5 miljonit läbi üheksa erineva projekti, mis on minu meelest narrimine. Midagi on ikka väga valesti, kui maapiirkonnas olev arengule orienteeritud ettevõte saab ühe väikese toetuse siit ja teise sealt. Meie ettevõttel ei ole aega oodata, sest projekte on vaja realiseerida kohe. Selline olukord on mõjutanud Barruse motivatsiooni üldse enam midagi investeerida, sest riigi tugi on üsna nullilähedane. Kui see aga riigitasandil lahendust ei leia, siis probleem on väga suur," selgitas toetuste tausta Martti Kork.

Eksport

Ettevõte ekspordib 95% toodangust. Taani moodustab kogu eksporditurust 40% ehk võib öelda, et iga teine aken, mis Taanis ostetakse, on valmistatud Barruses toodetud liimpuidust. Olulised eksportturud on veel ka Norra, Rootsi ja Soome. Barrus on tugev eksportija eelkõige Skandinaaviamaades, kuid oluline on leida ka uusi turge mujalt. Näiteks praegu töötab Barrus selle nimel, et saada suuremat osa ka USA turule.

Taaskasutus

Tänaseks on ettevõtte kasutatava materjali väljatulek palgist paranenud 8%. Kõik tootmisjäägid, mis ettevõtte tegevuse käigus tekivad, lähevad taaskasutusse. Palgist, mis tuleb ettevõttesse, lõigatakse laud, 45% palgist jääb üle ja läheb kohe saepuruks ja hakkeks. Lõigatud lauast tehakse akna ja uste komponente ning selle tegevuse käigus läheb veel kaotsi umbes 35%. Tekib väga palju saepuru ja haket. Hakke saadab ettevõte Soome, kuna Eestil tselluloositehast ja keemiatööstust pole. Soomes tehakse hakkest tselluloosi, paberit, riiet jne. Saepuru läheb Barruses kõik pelletiks. Martti Kork selgitas, et nad on ikka mõelnud, et võiks olla üks korralik keemiatööstus, mis teeks saepurust midagi asjalikumat kui küttematerjal.

Barrus kui tööandja

Võrumaal on Barrus üks suurimaid tööandjaid. Kolmekümne aasta jooksul on ettevõttes tööd teinud üle 1500 inimese. Töö Barruses on küll raske, kuid samas pakub ettevõte töötajatele kaasaegseid töötingimusi, Võrumaa keskmisest töötasust ligikaudu 30% kõrgemat töötasu ning muid hüvesid. Ettevõtte juht Martti Kork tõi välja selle, et kui reeglina on Eestis tööstusettevõtete tööandja soovitusindeks kas null või madalam, siis Barruses on see lausa 42. Ettevõte on algusest peale võtnud seisukoha, et kui investeeritakse kümneid miljoneid eurosid, siis peavad ka ettevõtte töötajad tahtma tulla tööle. Üks ettevõtte sihtidest on see, et Võrumaal peavad olema sama kvaliteediga töötingimused nagu Tallinnas.

Martti Kork toob seoses töötajatega välja probleemi, et ettevõtte praeguse 300 töötaja puhul on neljandik neist põhiharidusega ja kui ettevõtted peavad hakkama mingil hetkel koondama, siis ei kujuta juht ette, mida vald ja riik nende tööhõive jaoks teha võiks. Sellel oleks väga suur mõju valla eelarvele. Hea märk on aga see, et töötajate keskmine vanus on 39 eluaastat ning seega on nad pikalt tööjõulised. Barruse juhi sõnul oleks oluline, et Lõuna-Eesti omavalitsused viiksid selle teema poliitikute lauale.

Barrus kui toetaja

Barrus on lisaks headele töötingimustele panustanud rahaliselt päris palju ka heategevusse, sealhulgas toetanud võrkpalli- ja jalgpalliklubisid, Võrumaa abivajajatest peresid, noorte ettevõtmisi ja Ukrainat. Barruse sponsoreerimisstrateegias on võetud suund, et toetatakse kohalikke tegijaid, organisatsioone ja sündmusi, et siinne kodukant areneks. Barrus ei ole pelgalt ettevõte, vaid osa ühest suurest ägedast kogukonnast.

Koostöö

Lõpetuseks tõdeb Martti Kork, et kui poliitikud riigikaitse ja välispoliitika kõrvale prioriteediks majanduspoliitikat ei võta, siis on seis varsti ikka väga halb. „Algatuseks võiks näiteks Võrumaa ettevõtjatele korraldada mõned korrad aastas kohtumisi Lõuna-Eesti saadikutega riigikogus, et saaks arutada tegeliku ettevõtluse olukorra üle," tegi Barruse juht ettepaneku.

Merle Tsirk
arendusspetsialist

Sel aastal tutvustame igas Võru Valla Teataja numbris ühte valla tublit ettevõtet. Kui teil on ettepanekuid, milliste ettevõtete lugusid võiks kajastada järgmistes valla ajalehe numbrites, palume kirjutada e-posti aadressile merle.tsirk@voruvald.ee.

VÕRU VALLA ETTEVÕTETE INFOPÄEV

28.11.2023 | KELL 14.00-17.00

VÕRU VALLAMAJA TEISE KORRUSE SAALIS (VÕRUMÕISA TEE 4A, VÕRU)

PÄEVAKAVA

- 14.00-14.05 VÕRU VALLA TERVITUS ETTEVÕTJATELE
- 14.05-14.50 TOETUSED JA FINANTSTEENUSED ETTEVÕTJATELE, EASI JA KREDEXI ÜHENDASUTUS
- 14.50-15.20 TOETUSED ETTEVÕTJATELE, PRIA
- 15.20-15.40 ENERGIA- JA SIRUTUSPAUS
- 15.40-16.50 ARUTELUD:

VÕRU VALLA MAADE MÜÜK ETTEVÕTJATELE – MILLISTEL TINGIMUSTEL?
VÕRU VALLA ETTEVÕTJATE JA KOV KOOSTÖÖ - MIDA SELLINE PARTNERLUS TEENIB JA KUIDAS SEDA TÕHUSALT SISUSTADA?

- 16.50-17.00 PÄEVA KOKKUVÕTE

PÄEVA MODEREERIB RIVO NOORKÕIV, OÜ GEOMEDIA JUHATUSE ESIMEES, KES ON VIINUD LÄBI ERINEVAID ETTEVÕTLUSALASEID UURINGUID JA KOOLITUSI, NÕUSTANUD ETTEVÕTJAID JA KOHALIKKE OMAVALITSUSI STRATEEGILISE PLANEERIMISE VALDKONNAS.

INFOPÄEVALE REGISTREERUMISEKS PALUME VASTATA KÜSIMUSTIKULE HILJEMALT 24. NOVEMBRIKS:

TÄPSEM INFO:
MERLE TSIRK
ARENDUSSPETSIALIST
MERLE.TSIRK@VORUVALD.EE
524 5631

Raamatud, mis kätkevad endas elu keerdkäike

Saabumas on aina pimedamad õhtud ning mis saaks olla parem, kui haarata raamatukogust uus raamat ning peale tööpäeva lõppu sukelduda kellegi huvitavasse ellu?

Esimene soovitus on kunstiajaloo emeriitprofessori **Jaak Kangilaski** (1939–2022) elust pajatav raamat **“Minu elud”**, kus on tema enne surma kirja pandud memuaarid. Nende esimene pool on ootuspärastel teemadel – lapsepõlvest, õpingutest, tööst, Eesti kunstiringkondadest. Raamatu teine pool aga on tema elu seni tundmatust poolest – kuidas ta töötas üle neljakümne aasta kolme erineva riigi luureteenistuste heaks, esmalt Nõukogude Liidu, siis topeltagendina Rootsi ning hiljem Eesti eest. See, et legendaarne kunstiajaloolane, mitmes ülikoolis õppejõuna töötanud, Tartu Ülikooli prorektor ja ERKI (EKA) rektor, mitmete riiklike preemiate laureaat, oli nõukogude sõjaväeluure GRU agent ja Rootsi luure kaastööline ehk topeltagent, selguski laiema avalikkuse jaoks alles tema mälestustest. Raamatus kirjeldatakse värbamist, töömeetodeid ning pöördelisi hetki, millest varem pole Eestis sellises mahus kunagi kirjutatud.

Teise soovitusena on **Elena Ferrante** neljast raamatust koosnev Napoli romaanide seeria: **“Minu geniaalne sõbranna”**, **“Lugu uuest perekonnanimest”**, **“Lugu sellest, kes läheb ja sellest, kes jääb”** ja **“Lugu kadunud lapsest”**.

Romaanisarja põhjal on valminud ja ka ETV-s näidatud teleseriaal “Minu geniaalne sõbranna”.

Sarja keskmes on kahe naise keeruline sõprus, mis on pigem võistlus. Tegevus saab alguse 1950. aastate Napolis nende lapseeas ja kestab kuni ajani, mil mõlemad on üle kuuekümne. Raamatute mina¬tegelane Elena või Lenú kirjeldab oma suhet Lilaga, keda kõik teised kutsuvad Linaks. Elena rühkis koolis õppida, samal ajal kui Lila valis teistsuguse elutee. Elena ja Lila maailmad hakkavad teineteisest üha kaugenema. Kumbki naine käis mööda enda rajatud teed, millele varasemalt algus pandi. Kuuekümne kuue aastasena on Lila otsustanud aga jäägitult kaduda ja ühtlasi kustutada kõik jäljed oma elust.

Autor kirjutab Itaalias toimuvast (sh fašismist), poliitikast, vaesusest ja töölisklassist, vaeses naabruskonnas elamisest ja vägivallast, õppimisest, kõrgharidusest, naise kogemusest ülikoolis, enda ülestöötamisest, edu saavutamisest, kirjandusest ja paljustki veel. Elena ja Lila käekäigu ja nende kodukandis toimuvate muudatuste kaudu peegeldatakse samalaadseid protsesse kogu Itaalias tervikuna. Tõeliselt head raamatud!

Kolmas soovitus on rõõmus, kurb, südantsoojendav ja rasket teemat – dementsust – tundlikult käsitlev romaan. **Santa Montefiore “Siin ja praegu“** raamatu tegelased panevad endale kaasa elama ning koos nendega saab lugeja kinnitust sellele, mis on elus tähtis. Marigold ja Dennis on õnnelik vanem abielupaar, kes elab Inglismaal idüllilises maakohas. Marigoldile meeldib hoolitseda Dennise, nende kahe tütre ja oma ema eest, lisaks peab ta poodi ja on aktiivne külaelus. Aga ta hakkab aina rohkem unustama. Kuigi kõik ümberringi lohutavad, et see on loomulik, tunneb Marigold, et midagi on valesti. Saadud diagnoos muudab nii tema kui ka ta lähedaste elu. Raamatu vaimne põhisõnum on see, et kui mälu hääbub ja isiksus kaob, on hing, inimese tõeline olemus, endiselt terviklik ja igavene.

Selle romaaniga mälestab autor oma 2017. aastal siit ilmast lahkunud vanemat õde Tarat ja kirjeldab tema kummalisi külaskäike vaimolendina. Kahe lapse ema sõnul suudab ta hauataguse maailmaga suhelda tänu meediumiks saamise koolitustele.

Lea Lillemets
Vastseliina haruraamatukoguhoidja

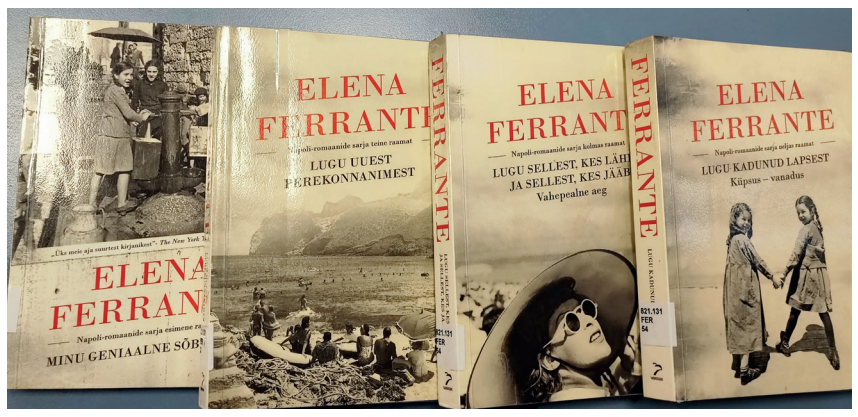

Elena Ferrante sari. Foto: Lea Lillemets

Pilt on illustreeriv.

KIRIKUTE TEATED

EELK Pindi koguduse teated

Jumalateenistused Pindi kirikus toimuvad pühapäeviti kell 10.00.

19. novembril
kell 10.00 valvamispühapäev, kirikuaasta eelviimane püha
26. novembril
kell 10.00 igavikupühapäeva missa Pindi kirikus
3. detsembril
kell 10.00 esimese advendi missa Pindi kirikus
10. detsembril
kell 10.00 teise advendi missa Pindi kirikus

Täpsem info: EELK Pindi koguduse õpetaja Argo Olesk e-posti aadressil pindi@eelk.ee või tel 503 0676.

EELK Vastseliina Katariina koguduse teated

Jumalateenistused Vastseliina kirikus toimuvad pühapäeviti kell 12.00.

19. novembril
kell 12.00 valvamispühapäev, kirikuaasta eelviimane püha
26. novembril
kell 12.00 igavikupühapäeva missa Vastseliina kirikus
3. detsembril
kell 12.00 esimese advendi missa Vastseliina kirikus
10. detsembril
kell 12.00 teise advendi missa Vastseliina kirikus
kell 14.00 Meelis ja Katrin Duo kontsert "Süda - see on rahu"

Täpsem info: Vastseliina Katariina koguduse kodulehelt vastseliina.eelk.ee ja Facebooki lehelt facebook.com/vastseliinakogudus või Võru praostkonna vikaarõpetajalt Jaak Pärnamägilt tel 5809 0305 või e-posti aadressil jaak.parnamagi@eelk.ee.

EELK Urvaste Püha Urbanuse koguduse teated

Heimtali kirikus toimuvad jumalateenistused iga kuu teisel pühapäeval kell 14.00.

10. detsembril
kell 14.00 teise advendi missa Heimtali kirikus

Täpsem info: Urvaste koguduse kodulehelt urvaste.eelk.ee ja Facebooki lehelt facebook.com/Urvastekogudus või EELK Urvaste koguduse õpetaja Üllar Salumets e-posti aadressil ullar.salumets@eelk.ee või tel 511 8271. Heimtali kirikuvanem on Vaido Ermel, tel 5340 0431.

Oktoobris registreeriti Võru vallas 8 sündi.

3 tüdrukut: **LORETTE, MIINA, PIA**

5 poissi: **OSKAR, MAIRON, SAMUEL, HENRY, OTT**

Palju õnne pisipõnnidele ja nende vanematele!

Soovime novembrikuu eakatele sünnipäevalastele optimismi, jõudu ja helgeid hetki igasse päeva!

70
ENDEL SUURKÜLA
VALERI BLOKMANN
SILJA JÕGI
ARNOLD REILJAN
EDGAR MADISSON
NORVELD ISTEP-OGLÕ
ÜLO HELSTEIN
NÄÄLI TIGASING
REET KAASMA
LEMBIT EINLA
ANNE VIIL
MAILA KAIV

75
ILME REBANE
GUSTAV SOIDLA
ILME VÕRO
VALLY KIKAS
ASTRID LINDE
ASTA-MAIRE RAUDSEPP

80
MAIMU HAVAKATS
MILVI TOIMRA
REET LÕIV
HEINO KESKKÜLA

85
ARVO KUDDU
LEIDA KARTSEPP
HELE KIRI
MAIMU UDRAS
LEIDA TOROP

90
ERIKA HIRV
OSSIP ROSKRUT
LAINE HIIDE
ADO TAMMEMÄGI

91
HEINO KIKKAS
LINDA KELP
AINO TEDER
LIIVIA ZAHKNA
LEIDA JAAKSON
ASTA-RESSIA KALA

93
GUSTAV KÖITS
LINDA ONNO

94
EVI LEPPMETS

Kui Te ei soovi oma nime õnnitluste rubriigis näha, siis kontakteeruge enne sünnipäevakuu esimest kuupäeva dokumendihalduse spetsialistiga telefonil 782 1576.

Südamlik kaastunne oktoobris lahkunute lähedastele!

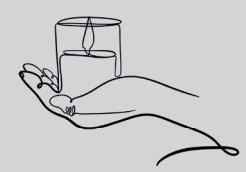

Dmitri Maruštšak
24.08.1942-02.10.2023

Arno Huik
08.04.1942-12.10.2023

Volli Lillemets
15.03.1938-03.10.2023

Mart Aasa
06.11.1941-15.10.2023

Kaidu Vaher
06.06.1962-20.10.2023

Ülle Jõõger
24.10.1957-11.10.2023

Laine Zukker
28.11.1954-16.10.2023

Anu Aonurm-Helm
10.04.1979-21.10.2023

VANA PILT JUTUSTAB: Vastseliina kuulsad laulupoisid

Poistekoori juhataja koolidirektor Paul Vardja koos laulupoistega (vasakult): Valju Pähn (8. kl), Vaino Raasild (6. kl), Avo Hussar (5. kl), Olev Husu (5. kl) ja Enn Viitkin (5. kl). Foto: G. Paas (ETA fotokroonika). VKF 899:11

Peale sõda loodi Eestis suurel hulgal väikseid administratiivüksusi ja üheks nende seas oli ka Vastseliina rajoon, mis eksisteeris aastatel 1950–1959. Rajooni keskus asus Vastseliina alevikus, mis nende aastatega tundmatuseni muutus. Sel ajal kujundati alevikule täiesti uus ilme ja ehitati palju ühiskondlikke hooneid, eesotsas aleviku keskele kerkinud suure kolmekorruselise administratiivhoonega.

Rajooniaja lõpus säras Vastseliina keskkooli poistekoor koolidirektor Paul Vardja juhatamisel. Teda teati ja tunti nii lähedal kui ka kaugemal. 1959. aasta koolinoorte vabariiklikul kunstilise isetegevuse ülevaatusel tuli Vastseliina poistekoor esikohale. Järgmisel aastal saavutati teine koht.

1969. aastal võttis 34-liikmeline poistekoor koos lastekoori (40 liiget), rahvatantsurühma ning akrobaatikarühmaga osa 100. aasta juubelilaulupeost.

Laulutraditsioonid on Vastseliinas jätkunud küll tänase päevani, kuid nii võimast poistekoori pole hilisematel aegadel siinmail enam kuuldud. Olid ikka vägevad laulupoisid!

Planeerin koostada rajooniaega kajastavat fotonäitust Vastseliina rahvamajas. Kui kõik hästi läheb, peaks selle avama novembrikuu lõpus. Eelreklaamina siis üks pilt sellest kollektsioonist siinses lehes vana foto rubriigis.

Ago Ruus
rubriigi toimetaja
505 6691
agoruus@gmail.com

Väljaandja: Võru Vallavalitsus (Võrumõisa tee 4a, 65605, Võru linn)
Koostaja, toimetaja ja küljendaja: Võru valla avalike suhete spetsialist Katariina Musto

Trükk: Printall AS, Tallinn
Kohaletoimetamine: Omniva
Tiraaž: 4300 eksemplari
Ilmumine: 11 korda aastas igal kuul, välja arvatud juulis
Loe digilehte: voruvald.ee/voru-valla-teataja

Järgmine leht saabub postkasti detsembrikuus. **Artikleid järgmisesse lehte ootame 21. novembriks e-posti aadressile ajaleht@voruvald.ee.** Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada.

VÕRU VALLA KULTUURI- JA SPORDIKALENDER

NOVEMBER

10. novembril	
kell 18.00	Kaitseliidu 105. aastapäev Vastseliina keskväljakul
kell 19.00	Kõrtsiõhtu Vastseliina Piiskopilinnuses
kell 20.00	Isadepäevapidu Loosi kandi seltsisaalis
11. novembril	
kell 10.30	„Piksepini karikas 2023-2024“ teine etapp „Hinsa maraton“ Hinsa autokrossirajal
kell 11.00	Navi neljas ajaloopäev Navi seltsimajas
15. novembril	
kell 15.00	Viburing kõigile huvilistele Orava kooli saalis
17. novembril	
	Sõmerpalu noortetoa sünnipäeva tähistamine Noortekeskuse öö Vastseliina noortemajas
kell 10.00	Võrumaa laste folklooripäev Parksepa keskkoolis
18. novembril	
kell 20.00	Meestepäevale pühendatud tantsuõhtu ansambliga Väliharf Viitka päevakeskuses
23. novembril	
kell 18.00	Anne-Mari Kanniainen kontsert Vastseliina rahvamajas
24. novembril	
kell 9.00	Võru maakonna haridusfestival EWERSi tehnomajas
kell 12.30	Kadripäeva kohvik ja laat Orava raamatukogus
kell 15.00	Orava vabatahtlike päästjate 95. sünnipäev, peaesineja ansambel Tänatehtu
26. novembril	
kell 11.00	Keraamika õpituba Lasva rahvamajas
29. novembril	
kell 19.00	Stig Rästa akustiline sügiskontsert Roosu talu magasiaidas
30. novembril	
kell 10.00	Lasteetendus Peremees ja sulane Lasva rahvamajas
kell 18.00	Mälumäng Oraval

DETSEMBER

1. detsembril	
kell 18.00	Puiga rahvamajas peoõhtu ansambliga Nööp
3. detsembril	
kell 16.00	Jõulutulede süütamine Viitka külas Veltamäe jõulukuusel
kell 16.00	Advendiaja kontsert Orava raamatukogus
kell 17.00	Jõulutulede süütamine Vastseliina rahvamaja ees
kell 17.00	Jõulutulede süütamine Järvere külaseltsi esisel platsil
kell 17.00	Jõulutulede süütamine Osulas
8. detsembril	
kell 18.00	Parksepa ja Pühajõe piirkonna isetegevusringide jõulupidu Parksepa rahvamajas (üritus on kutsetega)
9. detsembril	
kell 11.00	Jõululaat Vastseliinas
10. detsembril	
kell 14.00	Merit ja Märten Männiste kontsert “Taas jõulud” Lasva rahvamajas
14. detsembril	
kell 14.00	Eakate jõulupidu Orava kultuurimajas
15. detsembril	
kell 14.00	Eakate jõulupidu Vastseliina rahvamajas
16. detsembril	
kell 14.00	Vastseliina hokiväljaku avamise üritus
17. detsembril	
kell 14.00	Jõulupidu Lasva rahvamajas
18. detsembril	
kell 17.00	Pühajõe piirkonna eakate jõulupidu Osula põhikoolis

NÄITUSED

- Lasva rahvamajas on 17. detsembrini üleval Birgit Pettai koostatud MTÜ Misso Tehnikaspordi Klubi näitus “Piksepini karikas 15 - päevakoerast liblikaks”
- Tsolgo haruraamatukogus on üleval näitus “Vana aja maja”, kus on välja toodud aastate jooksul kogutud fotosid vanadest (talu)majadest